

שמיני

משה ואהרן: בין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות"

מבוסס על: לקוטי שיחות חלק י"ז, שיחה ג' לפרשת שמיני

- האם אלעזר ואיתמר היו חייבים לאכול שעיר ראש חודש, בהיותם אוננים על מיתת אחיהם?
- האם משה רבינו טעה בגלל אי-ידיעת הדין או בגלל שבא לידי כעס? שני פירושים שונים ברש"י.
- "חסד ואמת נפגשו": החילוק בין גישתו של משה לגישתו של אהרן, לפי המדרש ולפי הזוהר.
- "קדשי שעה" ו"קדשי דורות": האם ניתן לתבוע מהאדם להיות תמיד באותה דרגה של קדושה?

הקדמה

בפרשה הקודמת (צו) מסופר, איך אחרי המתנה ארוכה - הקב"ה נתן סוף-סוף הציווי לחנוך את המשכן. התוכנית הייתה שיהיו שבעה ימים של "מילואים", בהם הכוהנים יתאמנו לכל פרטי עבודות המשכן, ו"ביום השמיני" (ראש חודש ניסן) יתחילו את העבודה בפועל, ואז האש צריכה לרדת מלמעלה על המזבח לסמל על כפרת הקב"ה לישראל על חטא העגל. התוכנית הייתה גם, שבשנים עשרה הימים הראשונים של חודש ניסן, כל שבט יקריב קרבנות, ושהנשיא המקריב ביום הראשון יהיה נחשון בן עמינדב, למטה יהודה. בראש חודש ניסן, הכול התנהל כמתוכנן והאש ירדה מן השמים, ובני ישראל היו בשמחה עצומה! ואז, שניים מבני אהרן (נדב ואביהוא) שתו יין לרגל השמחה הגדולה; מרוב דביקותם, הם רצו להתקרב עוד יותר ונכנסו בקודש הקודשים ללא רשות. ברגע כניסתם, הייתה להם כלות הנפש ונפשם יצאה מיד מהם... שני בני אהרן, הכהן הגדול, מתו ביום כל כך חשוב, בו הוא ובני משפחתו היו אמורים לעבוד במשכן, בתור 'חתני השמחה'... מה עושים: האם יש להפסיק את החגיגה או להמשיך בכל זאת? מיד יצאה הוראה ממשה רבינו (בשם הקב"ה), שיש להמשיך החגיגה, ושגם אם הכוהנים הם "אוננים" (לפני קבורת נדב ואביהוא) - עליהם לאכול את שני המנחות שהוקרבו: מנחת היום השמיני למילואים ומנחתו של נחשון בן עמינדב. ואכן, בני אהרן עשו כציווי משה, והמשיכו בחגיגה ואכלו את המנחות. בהמשך אותו היום, הגיעה הדרמה: כאמור, אותו היום היה ראש חודש ניסן, וכמו בכל ראש חודש, היה עליהם להקריב קרבן מוסף ראש חודש - הנאכל חלקית על ידי הכוהנים. ואז, משה שם לב לכך שבני אהרן אכן הקריבו המוסף, אבל הם שרפו אותו ולא אכלוהו - בניגוד למה שציווה להם! דבר זה הכעיס את משה, ותבע מהם "מדוע לא אכלתם את הקרבן?"; על זה אהרן ענה משהו למשה, ומשה הסכים על כך... במהלך שיעור זה, נתעכב על דו-שיח זה בין אהרן ומשה, ונראה איך בעצם מדובר כאן על שני גישות שונות בחיים, ואיך בסופו של דבר, משה הסכים לגישת אחיו אהרן... וכפי שנבאר בארוכה בעז"ה.

הערה למוסר השיעור

תחילתה של שיחה זו (עד אות ו') היא מאוד למדנית ('רש"י שיחה'). אמנם כדי להקל על מסירת השיעור לכל סוגי הקהלים, התעכבנו בעיקר על הביאור הנפלא ב"ינה של תורה", מאות ז' ואילך. כמובן שלקהל מתקדם, כדאי מאוד להסביר כל שאר הדייקים בע"פ. ותן לחכם ויחכם עוד.

מקור 1

משה כועס: מדוע שעיר החטאת נשרף; ובסוף מודה לאהרן

בפרשתנו, מסופר על דרמה שהייתה ביום ראש חודש ניסן, אחרי מיתת של שני בני אהרן:

שמיני י, יב: וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בני הנותרים: קחו את המנחה (מנחת שמיני ומנחת נחשון) הנותרת.. ואכלוהּ מצות אצל המזבח (אף על פי שאתם אוננים) - כי קדש קדשים הוא... ואכן, בני אהרן עשו כציווי משה, ואכלו את המנחות. ואז, הגיעה הדרמה, על "שעיר החטאת":

ואת שעיר החטאת! (של ראש חודש) דרש דרש משה, והנה שרף! ויקצף על אלעזר ועל איתמר.. לאמר: מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש?
... וידבר אהרן אל משה: הן היום הקריבו את חטאתם ואת עלתם לפני ה', ותקראנה אתי כאלה ואכלתי חטאת היום - הייטב בעיני ה'?! וישמע משה וייטב בעיניו.

על הפיסקא האחרונה (מענה אהרן למשה, והסכמתו של משה לדבריו), מפרש רש"י:

רש"י: הייטב בעיני ה'. אם שמעת בקדשי שעה (שהכהן אוכל מנחת חטאת המזבח גם במצב של אונן) - אין לך להקל בקדשי דורות (כמו קרבן מוסף ראש חודש).

ביוגרפיה - רש"י:

רבי שלמה יצחקי (בן יצחק), נולד בטרווייט שבצפון צרפת בשנת 4800 (1040). כתב פירוש לתורה, לני"ך ולתלמוד שנחשבים כיסודיים ביותר (ונכתבו ע"פ רוח הקודש).

¹ רש"י: שעיר החטאת - שעיר מוסף ראש-חודש. ושלשה שעירי חטאות קרבו בו ביום: שעיר עזים ושעיר נחשון ושעיר ראש-חודש. ומכילן לא נשרף אלא זה.

וַיִּטֵּב בְּעֵינָיו. הוֹדָה, וְלֹא בּוֹשׁ לֹמַר 'לֹא שָׁמַעְתִּי' (לקהל מתקדם, ראה הערה 2).

היינו, שמשה לא התבייש לומר, שאכן הוא לא שמע מהקב"ה את החילוק בין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות":

עבור הקרבנות המיוחדים הנקרבים באופן חד-פעמי ("קדשי שעה", מנחת היום השמיני ומנחת נחשון) - יש להמשיך החגיגה כרגיל, ועבור הקרבנות הרגילים והנקרבים תמיד ("קדשי דורות", מוסף ראש חודש הנקרב כל חודש) - לא חוגגים כרגיל, ולכן שרפו קרבן זה ולא אכלו אותו.

מקור 2

טעות של משה נבעה מחוסר ידע או בגלל כעסו?

נשאלת השאלה: מהיכן נבעה טעותו זאת של משה? מחוסר ידיעה או בגלל שהוא כעס? דהנה, לקמן בפרשת מטות (כשבני ישראל חזרו ממלחמת מדין), רש"י מפרש כך:

רש"י על מטות לא, כא: לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות געולי נקרים (ראה הערה 2); וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר (שמיני י, יז): 'וַיִּקְרַח עַל אֲלֶעָזָר וְעַל אִיתָמָר' - בא לכלל כעס, בא לכלל טעות, וכן ב'שמעו נא המרים', 'וַיִּזַּח אֶת הַסֵּלַע' (חוקת כ, ט) - על ידי הכעס טעה (ראה הערה 4).

ואם כן, יש כאן לכאורה שני פירושים שונים בהסברת טעותו של משה: מצד אחד, בפרשתנו מסבירים שמשה רבינו פשוט לא ידע את ההלכה ("לא שמעת"), ומצד שני, בפרשת מטות, רש"י מבאר באופן אחר לגמרי - שגם בפרשתנו, ההלכה נתעלמה ממנו בגלל כעסו. מה נשתנה?! ומזה מובן, שזה לא כזה פשוט לומר שמשה רבינו טעה, דהרי הקב"ה לא אמר ברורות מה לעשות! אלא, שהיו כאן שני גישות בהבנת דברי הקב"ה, ומשה הבין באופן אחד ואהרן הבין באופן אחר... וכפי שנבאר בעז"ה. אלא, שאחרי שמשה שמע פרשנותו של אהרן, הוא שמע⁵ והסכים לדבריו. ועפ"ז יבואר מדוע ישנו חילוק בין פירוש רש"י בפרשתנו, לפירושו בפרשת מטות:

לקוטי שיחות: כיון שההבדל בין קדשי דורות לקדשי שעה תלוי בשכל, ובשכל יש מקום לשתי הדעות, אין רש"י מקרח לומר כאן, לפשוטו של מקרא, את החדוש הגדול, שייתכן אצל משה "בא לכלל טעות". (ולכן פירש רש"י כאן, שמשה רבינו רק הודה, שהוא לא שמע [והבין] חילוק זה בדברי הקב"ה). ואלו בפרשת מטות, הקרח לומר ולחדש שכעסו של משה הביאו לידי טעות (ראה הערה 3), לפיכך ממשיך שם רש"י ואומר "וכן" - כבר אפשר להסביר שכעסו של משה גרם לאי-ידיעת ההבדל בין קדשי שעה לקדשי דורות, למרות שאהרן חשב כך בפשטות.

מקור 3

החילוק היסודי בין תכונות משה ואהרן

ביאור הדברים ב"יינה של תורה", יובן בהקדים כמה שאלות על פירושו של רש"י כאן:

(א) אם חילוקי הדעות בין משה לאהרן תלויים בשכל, מדוע נטה משה להבין שאין הבדל בין קדשי דורות לקדשי שעה, ואילו אהרן נטה לסבור שיש הבדל? מהו מקור חילוקי הדעות ביניהם?

² לקהל מתקדם: בגמרא (זבחים קא, א) מובא כך: "וישמע משה וייטב בעיניו - לא בוש משה לומר לא שמעתי, אלא שמעתי ושכחתי". ואכן, רוב הפרשנים (מזרחי, גור אריה, שפתי חכמים כו') מכניסים פירוש זה בדברי רש"י, שאם משה היה מתבייש, היה אומר "לא שמעתי", אבל מכיון שמשה לא התבייש, הוא אמר "שמעתי ושכחתי".

אכן, עיין באותיות הראשונות של השיחה, שהרבי מוכיח שלא זהו הפשט ברש"י, וש"בן חמש למקרא" אינו אמור להבין מעצמו, מדברי רש"י, שמשה אכן שמע אבל הוא שכח... זה לא כתוב ברש"י.

ולכן, הרבי מבאר הפשט בדברי רש"י, שמשה לא התבייש לומר, שהוא פשוט לא שמע... [ולא ניסה 'להרדים' הנושא...].

³ מדובר ב'מלחמת מדיין', המלחמה האחרונה שמשה רבינו עשה, לנקמת הוי' במדיין (אחרי שהחטיאו את בני ישראל בבעל פעור). בפועל, בני ישראל נלחמו אבל הם לא הרגו את הנקבות שהחטיאו את בני ישראל; דבר זה הכעיס מאוד את משה, שאמר להם: "החיייתם כל נקבה?!" - הרי עיקר הצרה באה מהם! בקיצור, משה רבינו כעס מאוד על מצב זה.

בהמשך, משה נתן הוראות מה לעשות עם כל הכלים שהביאו מהמלחמה, שיש לטבול כלים אלה במקווה, כדי לטהר אותם מהטומאה שיש בהם מכך שהיו אצל הגויים. אלא שאלעזר הזכיר לעם, שמשה שכח לדבר איתם על עוד פרט חשוב: מכיון שהכלים אלה לא היו בהכרח חדשים, והיו כבר בשימוש אצל הגויים על מאכלי טריפות, חייבים להכשיר אותם (בהגעלה, ליבון וכו') - ואת זה משה שכח להגיד להם. איך הוא שכח הלכה כה בסיסית? בגלל שהוא כעס.

⁴ משה ואהרן היו צריכים לדבר אל סלע כדי שיוציא מים, אבל לא ידעו איזה סלע זה, מכיון שהוא 'הסתתר' בין שאר הסלעים. וניסו על כמה סלעים, וזה לא עבד... ובנתיים - בני ישראל התלוננו על כך שהם צמאים... ומצב זה הכעיס את משה ואהרן. ומתוך כעס זה, טעו בכך שהיו אלו הסלע, במקום לדבר איתו, והקב"ה העניש אותם על כך.

⁵ "שמע" מלשון הבנה, כמו "שמעת לקול אשתך" או "והם לא ידעו כי שומע יוסף" - היינו הבנת הדברים וקבלתם.

(ב) אם משה סבר שאין הבדל בין קדשי שעה לקדשי דורות בוודאות כזאת, עד כדי כך שכעס בראותו שלא נהגו כך - מדוע השתנתה דעתו בשומעו מאהרן, ללא שום הוכחה, שיש להבדיל בין קדשי דורות לקדשי שעה? איך הוא השתנה בשינוי קיצוני כל כך, עד ש"וייטב בעיניו"? והביאור בזה, בפנימיות העניינים: ובהקדים, דהנה ההבדל הפנימי בין משה לאהרן, הוא שמשה הוא בבחינת 'אמת', ואהרן - הוא בבחינת 'חסד', וכדברי המדרש הידועים⁶:

ביוגרפיה - מדרש רבה:

המדרש הידוע ביותר. כולל עשרה ספרים, על חמישה חומשי תורה ועל חמשת המגילות. בראשית רבה חובר כנראה בזמן האמוראים - משנת 4000 (240) ואילך.

מדרש שמות רבה ה, י: "חסד ואמת נפגשו" (ראה הערה 7): "חסד" - זה אהרן... "אמת" - זה משה.

ידועים גם דברי המשנה על תכונת החסד של אהרן:

משנה אבות א, יב: "...הוי מתלמידיו של אהרן - אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

והנה, אחד מההבדלים בין תכונת האמת לתכונת החסד הוא כך:

לקוטי שיחות: תכונת האמת היא שאין בה שנויים - בכל מקום ובכל זמן נשארים באותה דרגה ובאותו מעמד ומצב. לעומת זאת בחסד, שהוא עשיית טוב לזולת, יש להתחשב בכל אחד מן המקבלים, שאינם שווים זה לזה.

ויתירה מזו, בכל עשיית חסד לזולת, מוכרחים להתאים עצמנו אל הזולת, לוודא שייתנו לו במידה הנכונה - לא פחות ולא יותר ממה שהוא צריך (שלא תהיה לו 'שבירת הכלים'⁸).

בין המצוי והבלתי-מצוי

בחיים, אנשים נוטים לתת חשיבות יתירה לדברים חדשים ובלתי מצויים, ולתת פחות חשיבות לדברים רגילים. ובנידון דידן: קרבן הוא תמיד חשוב.. ומצד שני, הקרבן המיוחד שנקרב רק פעם אחת - ביום חנוכת המזבח, נראה יותר חשוב מ'סתם' מוסף ראש חודש, שיוקרב גם בעוד חודש... וזהו החילוק בין גישת משה ואהרן: משה טוען שע"פ האמת, אין טעם לחלק בין קרבן מצוי לקרבן שאינו מצוי - שניהם חשובים במידה דומה. מצד שני, אהרן טוען, שעבור רוב העם, אי אפשר לדרוש דרגה נעלית כזו, שמנחה פשוט של יום חול יהיה באותה דרגה כנעילה של יום כיפור...

מקור 4

גישתם של משה ואהרן, בחילוק בין 'קדשי שעה' ו'קדשי דורות'

עפ"ז יבואר החילוק בין גישתו של משה לגישתו של אהרן:

לקוטי שיחות: דעת משה, מדת האמת, נוטה לפסק בכל ענין שיש בו ספק, שאין הבדל בין זמן ומצב אחד לבין משנהו. ולכן אותה קדשה הנמצאת ב"שעה" צריכה להיות ל"דורות";

אך אהרן התמסר אפילו ליהודים שהיו מן הסוג של "בריות" והשפיע עליהם בהתאם לדרגתם (ראה הערה 8). ולכן הוא סבר, לפי מדת החסד, שיש הבדל בין "קדשי שעה" לבין "קדשי דורות": אי אפשר לדרש מהם שתהיה קדשה באותה עוצמה בכל שנויי הדרגות והזמנים (ראה מסגרת, לביאור בדרך אפשר).

מקור 5

החילוק הפנימי בין דרגת משה ודרגת אהרן

עניין זה מתאים גם לביאור הזוהר, בחילוק המהותי בין דרגתו של משה לדרגתו של אהרן:

ע"פ זוהר חלק א' רסו, ב (תרגום): משה הוא בבחינת "שושבין המלך", ואהרן - בבחינת "שושבין הגבירה".

מיהו המלך והמלכה כאן?! ומהו הפירוש שמשנה קשור למלך, ואהרן קשור למלכה?

ע"פ לקוטי תורה במדבר ב, ד: ענינו של משה הוא עסוק ב"מלך" - הורדת אלקות לישראל למעלה למטה, ומצד דרגה זו יורד האור למטה כפי שהוא למעלה, בעולם ה"אצילות", ללא שנויים.

ענינו של אהרן הוא עסוק ב"מלכה" - העלאת פנסת ישראל למטה למעלה. ולפיכך יש בעבודה זו שנויים לפי המצב של ה"מטה".

הערה למוסר השיעור

אם מרגישים שאות זה מסובך מדי עבור הקהל, ניתן לדלג למקור 6.

ביוגרפיה - הזוהר הקדוש:

הספר המרכזי של חכמת הקבלה, רזי החכמה האלוקית. נערך על פרשיות התורה, וסביב כמה נושאים. מיוחס לרבי שמעון בר יוחאי, חבריו ותלמידיו. רשב"י נולד בשנת 3830 (70) לערך.

ביוגרפיה - לקוטי תורה:

מאמרים על הפרשיות (ויקרא, במדבר דברים) והמועדים, שנאמרו ע"י האדמו"ר הזקן, הראשון בשושלת רבותינו נשיאנו. נולד בשנת 5505 (1745) בליזונה, בלרוס.

⁶ וכפי שלמדנו בלקו"ש חכ"ד ברכה (שיחה בעיון לש"פ חוקת תשע"ו), מדוע בסוף חיי משה, מרמזים על כך שבכו עבורו פחות ממה שבכו עבור אהרן, שזהו כדי לרמז, שביום האחרון של חייו, משה הסכים לגישתו של אחיו אהרן. עיי"ש בהרחבה.

⁷ פסוק בתהלים פה, יא. ביאור הדברים: כשהקב"ה אמר למשה בסנה, ללכת לגאול את ישראל, ומשה היסס בגלל שהוא 'כבד פה' וכו' - הקב"ה אמר לו ללכת, ואהרן יעזור לו; ויתירה מזה - אהרן יפגוש אותו באמצע הדרך (אל מצרים); ואכן, זה מה שקרה. והמדרש אומר שבפסוק "חסד ואמת נפגשו קאי על רגע פגישת משה ואהרן, אישם באמצע המדבר ...

⁸ וכמאמר חז"ל (תענית כג, א), בדברי חוני המעגל כשירדו יותר מדי גשמים אחרי בקשתו: "רבונו של עולם! עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינך יכולין לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות, כעסת עליהם - אינך יכולין לעמוד, השפעת עליהם (רוב) טובה - אינך יכולין לעמוד, יהי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ריוח בעולם". היינו שהחסד חייב להיות מותאם לכלי המקבל.

⁹ אלא שמצד שני - כפי שהרבי מבאר בכמה מקומות (ראה הערה 33 בשיחה), העבודה צריכה להיות באופן של "ומקרבן לתורה" - לא לקרב ולהוריד את התורה אל (ולפי רוח) הבריות ח"ו, אלא לקרב ולהעלות את הבריות לתורה כמו שהיא; אלא, מצד שעבודתו של אהרן היא לקרב ולהעלות את הבריות, צריך להתלבש במצבם הם, ומצד הבריות עצמם ישנם ענין השינויים, [שלפעמים הם 'לגמרי בענין', ולפעמים הם 'לא שם'; אבל העניין עצמו, התורה עצמה] אינה משתנה לעולם].

נשאלת השאלה: אם כן, גישתו של משה מובנת ומתקבלת היטב! מדוע הוא שינה דעתו והסכים לאהרן? האם אין בכך סטייה ממידת האמת שלו?

ביאור הדברים יובן בהקדים דברי התנאי, בהגדרת ה'אמת' של עבודת הבינוני בתפילתו:

ע"פ תניא פרק יג: בְּנוּגַע לְאַהֲבַת ה' שֶׁל הַבִּינוּנִים בְּשַׁעַת תְּפִלָּתָם - הִנֵּה הֵגַם שְׁלֵגֵי מְדַרְגֵת הַצְדִּיקִים עוֹבְדֵי ה' בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ אֵינָה נִקְרָאת בְּשֵׁם עֲבוֹדַת אֱמֶת כָּלֵל¹⁰, מֵאַחַר שְׁחֻלְפֵת וְעוֹבְרֵת אַחַר הַתְּפִלָּה - אֵף עַל פִּי כֵן, לְגַבֵּי מְדַרְגֵת הַבִּינוּנִים נִקְרָאת עֲבוֹדָה תְּמָה בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ שְׁלָהֶם, אִישׁ אִישׁ כְּפִי מְדַרְגָּתוֹ בְּמְדַרְגֵת הַבִּינוּנִים (ראה מסגרת).

[במילים אחרות: לפעמים יהודי מרגיש סתירה בין מעמדו ומצבו בשעת התפילה, לבין מעמדו ומצבו בשעת עסקיו וכו'; ושואל לעצמו: "מיהו ה'אני' האמיתי? האם זהו מי שהתפלל בכל ליבו או מי ששרוי לגמרי בתוך תאוותיו?, ובכלל, האם עבודת התפילה שלי והתקרבותי לקב"ה יכולה להיות אמיתית אם אינה יכולה להחזיק מעמד יותר מכמה דקות בודדות? אולי זהו סתם דמיון?" ועל זה בא מענה האדמו"ר הזקן, המעיד שעבודה זו היא אמיתית, "באמת לאמיתו" של אדם זה!] לכאורה, האם האמת אינה אחת ויחידה, מה פירוש "באמת לאמיתו שלהם"?! וביאור העניין:

לקוטי שיחות: האמת המחולטת קימת רק באלקות¹¹. כאשר רואים אמת אצל הנבראים, למרות שזוהי אמת רק לגבי דרגה זו, הכרחי לומר שזה נובע מן האמת האלקית הקיימת ומאירה בנברא.

מקור 7

ביאור הטעם לכך שמשם הסכים, באמת, לדעתו של אהרן

ועפ"ז יבואר מדוע משה הסכים לדעתו של אהרן, ואיך שזה לא מהווה סתירה למידת האמת שבו:

לקוטי שיחות: ההבדל בין ה(עבודה ו)הקדשה של "שעה" לבין "דורות" הוא עבודה שלמה ואמתית, הנובעת מ"אמת הו"י" המאירה במצב של יהודי זה באותה שעה. ולכן, לאחר ששמע משה מאהרן, שלפי עבודת הנבראים בעולם העשייה - העולם הזה - קיימים הבדלים, והקדשה של "שעה" אינה שונה לזו של "דורות", הרי "ישמע משה ויטב בעיניו" - דעת אהרן התקבלה גם על ידי משה, ומכך מובן שהיא מתאימה גם למידתו - מידת האמת (ראה הערה¹²).

מקור 8

ההוראה: החילוק בין העבודה על עצמו, לעבודה על אחרים

ההוראה הנלמדת מכך, בעבודתו הרוחנית של כל אחד ואחד:

לקוטי שיחות: כאשר מדבר בעבודתו הפרטית, צריכה עבודת ה' להיות אצלו ללא הבדלים¹³, (בדיוק כשם שמשם אוחז שאין שינויים לפי המצבים, אלא הקשר לקב"ה הוא תמיד הכי חזק שאפשר). אך כאשר הוא מתעסק עם יהודים אחרים, ועוד עם "בריות", עליו להעמיד את עצמו במצבו של הזולת, ולדעת שלא כל התקופות זהות, ואי אפשר לדרש וללחץ שהזולת יהא שרוי תמיד בדרגת הקדשה כפי שהוא בעת של רצון וכדומה (ראה מסגרת, לביאור ההוראה בדרך אפשר). וזה מביא שבסופו של דבר לידי כך, שגם אצלם ירגש הענין של "אמת ה' לעולם".

ביוגרפיה - תניא:

ספר היסוד (ה"תורה שבכתב") של חסידות חב"ד. נכתב בדיוק רב, משך שנים רבות, ע"י האדמו"ר הזקן, הראשון בשושלת רבותינו נשיאנו. נולד בשנת 5505 (1745) בליזונה, בלרוס.

בין "אמת" ל"אמת לאמיתו"

האם מידת האמת היא אובייקטיבית (בלתי משתנית בין אדם לחברו) או סובייקטיבית (משתנית לכל אחד)? דלכאורה, אם עבודת הבינוני בשעת תפילתו הייתה אכן אמיתית, והרגיש אז ש"אין עוד מלבדו" - איך ייתכן ששעתיים אחר כך אין שום זכר מכל העניין? איפה הלכה ההתעוררות?! האם יש כאן שני 'אנשים' שונים?! ועל זה עונה האדמו"ר, שכדי להגדיר מידת האמת, יש לראות ולהתאים הדבר לפי מצבו של כל אדם:

מאדם צדיק - דורשים שיהיה יציב לגמרי, הן בשעת תפילתו, הן בעת עסקו בפרנסה, והן בשעה 4 בבוקר... מאדם אדם רגיל (שאינו בנוי להיות צדיק) - דורשים שיהיה לו סדר הכי קבוע שאפשר, וגם אם ההתעוררות לא מחזיקה מעמד כל היום, מכיון שהוא מתאמץ לעורר אותה כל יום, עבורו, היא נקראת הכי אמיתית!

"ובכן": מהי הוראת השיחה?

בדרך אפשר, הוראת השיחה היא ששני הגישות נכונות, לפי המצב: - בעבודת האדם על עצמו, עליו לתבוע מעצמו יציבות, כמו עבודתו של משה: היינו, לא להיות בענייני קדושה ביום אחד, ולמחרתו להיות 'מחוץ למחנה'... עליו להיות הכי יציב שאפשר, גם אם זה קשה מאוד. (במילים אחרות: קל מאוד לשפר את ההתנהגות בהמשך להתעוררות בלתי רגילה של נסיעה לרבי, נעילה, התוועדות וכו'. אבל האדם הדבר יחזיק מעמד מעבר לימים בודדים?). - מצד שני, בעבודת האדם על אחרים, עליו לקבל שכל התקופות אינן זהות, ואי אפשר לדרוש ממנו התעוררות של 'נעילה' בסתם 'יום רביעי פשוט'... ולכן, כשישנו זמן של התעוררות, יש לנצלו הכי חזק שאפשר (גם אם לפי האמת לאמיתו, יודעים שמצב זה לא יחזיק מעמד), מכיון שכך הם פני הדברים בעולם הזה... ולאט לאט, אדם זה ירגיש את האמת "לעולם"!

¹⁰ ככתוב במשלי (יב, יט): "שפת אמת - תכון לעד; ועד ארְגִיעָה, לשון שקר"; האמת נשארת לעד, והשקר נשאר רק לרגע.
¹¹ מכיון שבעולם, כפי שהוא מצד עצמו לא ייתכן ענין של אמת, מפני שכולו נבראים נפסדים.
¹² לקהל מתקדם: מכיון שסוף-סוף משה הסכים לדברי אהרן, מובן, שעלידי אהרן נגרם שגם לפי דרגת משה - מידת האמת של אצילות, יש הבדל בין "קדשי שעה" לבין "קדשי דורות".
 ביאור הדברים: באצילות קיימים שני ענינים: אצילות מצד עצמה, הנעלית מן הנבראים, ואצילות מצד תכליתה, שהיא בשביל עולם העשייה - העבודה הרוחנית וגילוי אלוקות בנבראים למטה.
 ואלה שני הענינים שבמשה: משה - מידת אמת של אצילות - מצד עצמו הוא נעלה מהבדלים שבין נבראים. אך אהרן, בהיותו "שושבין הגבירה" עד לכדי "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" - שהיא תורת משה, גילה את התכלית הפנימית של אמת של אצילות, שהיא בשביל הגילוי בנבראים למטה. ולכן, משה הסכים לכך, זה הפך להיות ענינו (של אצילות) בגלוי.
¹³ ככתוב במלואי (ג, ו): "כי אני ה' לא שניתי [ולכן, גם] אֶתֶם בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כְלִיתֶם" - עליכם להיות אמיתיים כמון הקב"ה!